

З російської України.

(ХІ. археологічний з'їзд у Києві і Київський попередній комітет для уладження з'їзду. — Археологічні екскурсії на Волинь і Поділе. Правила і програма ХІ. археологічного з'їзду. — Принцип рівності мов на з'їзді і запросили галицьких та буковинських учених. — Вага з'їзду для української науки і суспільности. — Проект і закладка київського „Музея древностей и искусствъ“. — Потреба національного музею в Києві. — Колекція В. В. Тарновського і можливість обрусительних заходів навіть в археологічних справах).

Через рік (1—20 серпня 1899 р.) має відбутись ХІ. археологічний з'їзд. Часу до того, здасть ся, ще багато, але як заважити, скільки попередньої праці вимагає уладжене з'їзду, — то не дивно буде, що робота коло сего вже давно розпочалась.

З'їзд має відбутись на території України, в Києві, — то звідси і мусіла розпочати ся вся робота. Засновано київський відділ „Попереднього комітету для уладження в Києві археологічного з'їзду“. Завдання сего відділу дуже широкі і не легкі. Крім самої технічної сторони коло споруження з'їзду, до якої треба докласти багато праці, сей комітет має виробити детальні програми, яко материял для рефератів на з'їзді, зробити чимало поодиноких дослідів та розкопок, владити різні колекції, каталоги і т. и. Головою відділу одноголосно вибрано славнозвісного археолога проф. В. Б. Антоновича, що був головою на всіх попередних з'їздах, починаючи з 3-го. До сего ж відділу входять усі місцеві наукові сили, що придбали собі повагу в історичній літературі, — напр. проф. М. І. Петров, І. М. Каманин, В. І. Щербина, О.

М. Макаревський, В. П. Науменко та інші. Такий склад виділу, що веде всю справу, дає певність, що археологічний з'їзд буде багатий цікавими науковими працями з поля української археології, історії, літератури та етнографії.

Головним районом археологічних вислідів на час XI. археологічного з'їзду призначено Волинь. Ще в літі минулого року робили археологічні екскурсії на Волинь — проф. Антонович, К. М. Мельник та д. Беляшевський. Сего літа археологічні розкопки на Волині поручені виділом теж В. Б. Антоновичу та К. М. Мельнику. Нам довелося довідатись, що ся остання екскурсія, хоч вона ще і не скінчена зараз, встигла збагатити ся цінними даними. На території Поділя виділ поручив розкопки свящ. Ю. О. Сіцінському, що відомий своїми працями по історії Поділя.

Правила і програма з'їзду оголошені вже в брошурі „XI. археологічний съїздъ въ Кіевѣ“. Членами з'їзду можуть бути і учені товариства та інституції і приватні особи, що хочать брати в нему участь і внесуть грошову вкладку (4 рублі). Засідання з'їзду мають бути публичними, — на них може бути всякий, кого інтересує справа. Доступність засідань з'їзду для широкого загалу публіки та легкість здобути кожному членське право — треба вважати одною з найсимпатичніших ознак з'їзду. Для ширшої публіки буде ще крім того споружена археологічна вистава, до якої увійдуть колекції як цілих інституцій, так і приватних осіб, що згодять ся дати свої колекції на час вистави археологічному комітетови. Вистава буде ділити ся на 6 відділів, кождий уладжений ученим спеціалістом. Відділом первістних старинностей буде заряджувати проф. Антонович, церковних — проф. Петров, історичних — проф. Завитневич, клясичних — проф. Кулаковський, відділом старинних географічних мап і плянів — д. Кордт. Щоб улекшити для публіки ознайомленє з виставою, виділ ухвалив видати відповідні катальоги. Підчас самого з'їзду видавати-муть ся справозданя з кождого засідання, а після з'їзду повинні вийти „Труды съїзда“.

„Правилами“ з'їзду затверджено право виділу, як що він признає користним, запросити на з'їзд і чужоземних учених, що можуть читати реферати на своїх рідних мовах — французькій, німецькій, та південно- і західно-славянських (§§. 6 і 29). Така постанова має велику вагу для української науки і мови, і можна сподівати ся, що українські учені скористують ся правом — ужи-

вати на з'їзді українську мову і приготувлять на з'їзд відповідні реферати. З українських учених на з'їзд запрошено між иньшими — професорів Грушевського, Смалья-Стоцького, Колесу та д-ра Франка.

З'їзд буде ділити ся на сих 11 секцій: 1) древности первісні, 2) древности історично-географічні та етнографічні, 3) Памятки штуки, 4) побут домашній, юридичний, суспільний, військовий, 5) древности церковні, 6) памятки мови і письменства, 7) древности клясичні, візантійські та західно руські, 8) древности південних і західних Славян, 9) древности східні, 10) нумізматика і сфрагістика і 11) памятки археографічні. Оголошено вже питання, що мають розглядатись на з'їзді. Питання ті здебільшого мають український характер. Через се можна сподівати ся, що з'їзд мусить викликати у нашої суспільности більший інтерес до рідної історії, літератури і мови, мусить більше менше вплинути на його самосвідомість.

Заговоривши раз про археологічні речі, не можна поминути мови про Київський „Музей древностей и искусств“, що його закладено тієї осени. Думка про музей, де-б зібрано було всі памятки української старовини, що збереглись до наших часів, вже давно зародилась у де-кого з київських археологів, та на жаль їй так і довело ся зоставатись тільки думкою аж до минулого року. Торік справа музею пішла трохи иньшим шляхом: за ініціативою тодішнього генерал-губернатора графа Ігнатєва в осени відбула ся закладка будинку під музей і оголошено конкурс на проєкт будинку. Після конкурсу з'явило ся 14 проєктів, але ні один з них не задовольняв потребам музею. Тоді ухвалено було звернутись до місцевих архітектів. Проєкт виробив архітект д. Бойцев і після деяких поправок його ухвалено прийняти. Місце для музею призначено проти Царського саду на Олександрівській улиці. Після проєкту д. Бойцева музей мати-ме форму чотиригранника, по 10 сажнів в кожний бік. Фасади будинку будуть прикрашені колонадами, статуями і т. и. Середню частину будинку займе велика на два поверхи саля, а кругом неї будуть менші салі на один поверх. Велика саля зовсім не мати-ме бокових вікон, а світло проходити-ме крізь скляну стелю і дах. Всіх саль в музею на двох поверхах буде 14, а окрім сього пропоновано салі в партеровій частині будинку для читання лекцій, бібліотеки, архиву і т. и.

Такии чином вже стала ся закладка будинку під музей, вироблено проєкт, але все-ж справа скінчить ся не швидко. Причина сьому, як звичайно буває у нас, — брак коштів. Будівля музею коштувати-ме не менш, як 400.000 руб., а товариство „древностей и искусствъ“ має тільки 175.000 р. Є чутка, що товариство навіть дійшло до переконання, щоб не будувати спеціального музею, а купити готовий будинок, але о скільки ся чутка певна, про се годі сказати, бо товариство про свої заходи ні одним словом не обзиваєть ся і не дає ніяких відомостей про свої справи і обставини. Чи так, чи инакше, а певно не швидко доведеть ся Київу мати свій музей, хоч річей для того музею вже зібрано досить.

А тимчасом національний музей в Києві — се одна з важнійших наших потреб. Тепер в Києві є кілька приватних колекцій (до самих богатих з тих колекцій треба зачислити колекцію В. В. Тарновського). Збирачі всяких річей, памяток старовини, потратили були багато коштів, праці часу і тимчасом всі ті колекції зовсім не зроблять тієї користі, яку могли-б робити, бо для широкої публіки вони тепер цілком недоступні. Перенесені в публічний музей, всі ті цінні здобутки могли-б стати ся одним з певних засобів до розвитку історичної самосвідомости нашої суспільности на Україні. Є чутка, що властители деяких з тих музеїв навіть згоджувались подарувати свої колекції публічному музею, але київська адміністрація поставила такі умови, яких виконати не можна було не тільки з погляду національного, але й просто з погляду наукової поваги до цінних колекцій. Кажуть, напр., що знамениту колекцію В. В. Тарновського хотіли так розбити між усяким різнобарвним матеріалом, що вона мусіла-б цілком утратити свій основний характер. Певна річ, що д. Тарновський, що цїлий вік свій складав колекцію, не згодив ся на таку пропозицію, і тепер хоче подарувати свою колекцію Чернігівському Земству. Земство, певно, не схоче зруйнувати цінного дарунку і пошанує його більше. Велика шкода для Києва, коли цінна колекція д. Тарновського перейде до иньшого міста, але се всеж буде красше, ніж те, щоб вона стала одним із засобів „обрусенія“.

Spectator.

